

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної економічної теорії

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Д.е.н., проф. Уперенко М. О.

“ _____ ” _____ 2016 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності економічна теорія

за темою:

Чистий експорт як фактор сукупного попиту

Виконавець:

студентка

ФУЕВ

Гога В. О.

Науковий керівник:

д. е. н., проф.

Кухарська Н. О.

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ «ЧИСТИЙ ЕКСПОРТ» ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ СУКУПНОГО ПОПИТУ	5
1.1. Сукупний попит та фактори, які впливають на нього.....	5
1.2. Поняття чистого експорту	11
1.3. Оптимальна структура чистого експорту товарів та послуг.....	16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВПЛИВУ ЧИСТОГО ЕКСПОРТУ НА СУКУПНИЙ ПОПИТ	22
2.1. Аналіз залежності сукупного попиту від обсягу чистого експорту в розвинених країнах	22
2.2. Динаміка показника чистого експорту в Україні	28
2.3. Оцінка чистого експорту за номенклатурою	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ЧИСТОГО ЕКСПОРТУ В УКРАЇНІ	46
3.1. Заходи щодо утворення оптимальної структури експорту та імпорту в Україні.....	46
3.2. Шляхи утворення позитивного показника чистого експорту.....	51
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	61
Список використаної літератури	63
ДОДАТКИ	69

ВСТУП

Актуальність дослідження сукупного попиту, а разом з ним і чистого експорту як одного з його факторів, зумовлена тим, що важливішими елементами ринку є попит, пропозиція і ціна, які виконують функції урівноваження попиту та пропозиції. Питання макроекономічної рівноваги та наслідки її порушення – головні проблеми сьогодення України, від якості вирішення яких залежать темпи й пропорції розвитку, становлення держави і заможність її населення.

Найбільш ретельно питанням дефіциту національної торгівлі та балансу зовнішньої торгівлі займалися такі класики економічної науки як А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Кейнс, М. Фрідман. Однак, в нашій країні проблемі чистого експорту, як фактору сукупного попиту, з боку вчених-економістів не приділено достатньої уваги.

Саме тому вивчення чистого експорту країни, як одного з факторів, які утворюють сукупний попит, є дуже важливим у вирішенні проблем економічного розвитку та соціального благополуччя країни, оскільки за допомогою чистого експорту можна прослідкувати яку кількість і які саме іноземні товари країна споживає, та що вона виробляє в надлишку для внутрішнього споживання (експорт). Зі структури експорту та імпорту можна побачити рівень розвитку країни та зробити висновки у їх подальшій оптимізації для досягнення кращих показників.

Метою роботи є дослідження економічної категорії «чистий експорт» як структурного елементу сукупного попиту, оцінка динаміки та структури сукупного попиту в Україні, виявлення деформацій у формуванні чистого експорту в структурі сукупного попиту України та обґрунтування напрямів їх подолання.

На тлі даної проблеми виникають наступні задачі:

- 1) дослідити сукупний попит та фактори, які на нього впливають;
- 2) визначитися з поняттям чистого експорту;

- 3) встановити оптимум структури чистого експорту;
- 4) виявити залежність між чистим експортом та сукупним попитом;
- 5) розглянути динаміку показника чистого експорту в Україні;
- 6) оцінити чистий експорт за номенклатурою товарів та послуг;
- 7) запропонувати заходи щодо утворення оптимуму у структурі експорту та імпорту України;
- 8) визначити можливі шляхи утворення позитивного показника чистого експорту.

Об'єктом роботи є процеси впливу чистого експорту на сукупний попит країни.

Предметом дослідження стане чистий експорт як фактор сукупного попиту.

При написанні даної роботи було використано такі **методи**: метод аналізу, метод порівняння, метод єдності історичного та логічного, метод сходження від абстрактного до конкретного, статистичні методи, а також вивчення монографічних публікацій, статей та інших наукових джерел.

Вивченню даного питання до сьогоднішніх днів не приділено достатньої уваги з боку вчених-економістів, але варто сказати, що А. Сміт та Дж. Кейнс говорили про баланс зовнішньої торгівлі, а Ф. Бастіа та М. Фрідман займалися питанням дефіциту національної торгівлі.

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні взаємозв'язку між чистим експортом, як фактором сукупного попиту, та макроекономічною рівновагою, а значить, між чистим експортом, як фактором становлення держави, і спроможністю її населення, та розробці рекомендацій щодо оптимізації структури чистого експорту в Україні.

Робота структурована таким чином: 1) розглянуто теоретичні основи стосовно сукупного попиту та його факторів; 2) на основі теоретичних основ зроблено дослідження чистого експорту як фактору сукупного попиту в Україні та інших країнах; 3) запропоновано перелік заходів для досягнення макроекономічної рівноваги та шляхи оптимізації структур чистого експорту.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Узагальнюючи дослідження чистого експорту на прикладах розвинених країн та України було виявлено значення даного показника, його вплив на сукупний попит, платіжний баланс та економіку країн. Обґрунтувавши чистий експорт як один з важливіших елементів ринку попиту, було досліджено питання макроекономічної рівноваги та наслідки її порушення, що особливо чітко видно на прикладі України.

Встановивши взаємозв'язок між чистим експортом та макроекономічною рівновагою, ми прослідкували його вплив на заможність країн та якості життя їх населення. Аналіз чистого експорту та реального сукупного продукту показує яким чином політична або економічна кон'юнктура закордону може впливати на сукупний продукт всередині країни.

Було встановлено, що макроекономічна рівновага є не наслідком поведінки покупців і продавців, а результатом дії складного механізму кругообігу складових валового національного продукту та національного доходу, тобто величин сукупної пропозиції і сукупного попиту.

Встановлено, що універсального поняття «оптимальної» структури чистого експорту для всіх країн не існує, оскільки при виявленні оптимуму, для тієї чи іншої країни, необхідно враховувати перелік її особливостей.

Виявлено відсталість розвитку українського виробництва товарів та їх неконкурентоспроможність на міжнародних ринках. Недоліком є сировинна орієнтованість експорту та низько-технологічне виробництво. За роки відставання між рівнем розвитку виробництва розвинених країн та України утворилась прірва, подолання якої є неможливим у сучасних умовах. Для того щоб українські товари підвищили конкурентоспроможність, державна політика має бути спрямованою на створення умов українським виробникам,

проводити політику захисту вітчизняних виробників на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Необхідним методом сприяння оптимізації структури чистого експорту в Україні є кластеризація різних сфер економіки, оскільки саме за допомогою кластерів можливо отримати максимальну користь від виробництва товарів та послуг, та зробити їх максимально вигідними і високотехнологічними.

Важливою складовою прибуткового експорту є конкурентоспроможність українських товарів на зовнішніх ринках, яку можна пропонується підвищити за рахунок ефективної системи сертифікації експортної продукції, шляхом створення в країні державної інспекції з якості експортних товарів та поліпшення інформаційного забезпечення зовнішньоторговельної діяльності.

Для вдосконалення експортного потенціалу України необхідно розробити єдину цільову Програму розвитку експортного потенціалу України, яка сприятиме систематизації пріоритетних завдань у сфері державно підтримки експортоорієнтованих галузей.

Список використаної літератури

1. Гуренко В. І. Категорія споживчого попиту як об'єкт дослідження / В. І. Гуренко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – №4. – С. 282-288.
2. Менк'ю Н. Г. Освежим наши познания макроэкономике / Н. Г. Менк'ю // Мировая экономика и международные отношения. – 1995. – № 8. – С. 64-77.
3. Макконел К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконел. – М., 2000. – Т. 1. – 971 с.
4. Талавирия М. П. Формування макроекономічної рівноваги на ринку товарів та платних послуг / М. П. Талавирия, І. В. Дворник, Г. М. Македон. – Ніжин: ПП, 2014. – 255 с.
5. Зухба О. М. Домогосподарство та споживання: методологія міждисциплінарного соціоекономічного дослідження / О. М. Зухба // Соціоекономіка. - 2010. - С. 120-131.
6. Первеева Б. Н. Бюджетирование в кредитных организациях России / Б. Н. Первеева // Вестник ГУУ. – 2006. – № 1. – С. 27-35.
7. Сайт соціального бізнесу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lumen.instructure.com>
8. Гапоненко Ю. Н. Роль государства, общественного сектора и человека в экономике / Ю. Н. Гапоненко // Экономика и социум. – 2015 р. – №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iupr.ru/domains_data/files/zurnal_15/Gaponenko%201%20Yuliya%20Nikolaevna.doxc.pdf
9. Задоя А. А. Внутренний совокупный спрос: структура и динамика / А. А. Задоя // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – №1. – С. 185-192.
10. Hazlitt H. The Failure of the 'New Economics': An Analysis of the Keynesian Fallacies / H. Hazlitt. – D. Van nostrand company, 1959. – 458 с.

11. Hayek F. A. The Collected Works / F. A. Hayek. – University of Chicago Press, 1989. – 202 с.
12. Steven M. International Finance Theory and Policy. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://internationalecon.com/Finance/Fch50/F50-7.php>
13. Josh L. Debt and the dollar / L. Josh // Economic Policy Institute. – 2004. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.epinet.org/Issuebriefs/203/ib203.pdf>
14. Major foreign holders of treasury securities. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ticdata.treasury.gov/Publish/mfh.txt>
15. Документи Державної Служби Статистики України. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ukrstat.org/>
16. Коваленко А. В. Влияние чистого экспорта на экономику государства / А. В. Коваленко // Интернет конференции омской юридической академии. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://conf.omua.ru/content/vliyanie-chistogo-eksporta-na-ekonomiku-gosudarstva>
17. Потoki товаров: экспорт, импорт и чистый экспорт // Конспект экономиста. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://konspekts.ru/ekonomika-2/ekonomiaheskaia-teoria/potoki-tovarov-eksport-import-i-chistyj-eksport/>
18. Торговый баланс // Википедия. Свободная энциклопедия. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D1%8B%D0%B9_%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%81
19. IMF Balance of Payments manual. – 5-е издание. – пункт 219.
20. Блауг М. Механизм золотоденежных потоков / М. Блауг // Экономическая мысль в ретроспективе — М.: Дело, 1994. — 627 с.

21. Balance of trade // Wikipedia, the free encyclopedia. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Balance_of_trade
22. Платёжный баланс // Википедия. Свободная энциклопедия. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%82%D1%91%D0%B6%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%81#cite_ref-1
23. Мулякова-Бочі А. К. Тенденції формування платіжного балансу в умовах кризових явищ / А. К. Мулякова-Бочі // Гроші, фінанси і кредит. – №6. – 2012. – с. 255-261
24. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини / С. Я. Боринець // Підручник: – 2-ге вид., перероб. й доп. – К.: Знання, КОО, 1999. – 305 с.
25. Онишко С. В. Динаміка сукупного попиту в Україні: структурні деформації та перспективи їх подолання / С. В. Онишко, С. П. Карпенко // Бізнес-інформ. –№2. – 2015. – С. 8-14.
26. Международная финансовая лига. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://finliga.com/review/ekonomika-usa-2014.html>
27. Central intelligence agency. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/index.html>
28. Влант // Консалтинговая компания. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vlant-consult.ru/>
29. WTO World Trade Report. – 2014. – 153 с.
30. Хахлов А. В. Мировая торговля важнейшими товарами в 2013 году / А. В. Хахлов // Ежегодного издание «Мировая торговля и международные грузопотоки». – 2013. – С. 4-18.
31. Институт экономики и права Ивана Курниша. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www/be5.biz
32. International Centre for Trade and Sustainable Development. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ictsd.org/>

33. United Nations Conference on Trade and Development. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/EN/>
34. Информационный центр мировой экономики. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weic.info/>
35. Державна служба статистики України. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
36. Джуччі Р. Динаміка експорту України у 2014 р. / Р. Джуччі, М. Риженков, В. Мовчан // Аналітична записка інституту економічних досліджень та політичних консультацій. – 2015.
37. Офіційне інтернет представництво Національного банку України. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
38. Сайт київського Національного торговельно-економічного університету. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://knteu.kiev.ua/>
39. Бережна Г. В. Особливості експорту та імпорту послуг України / Г. В. Бережна // Економіка та підприємництво. – №1. – 2013. – С. 35-40.
40. Пальчук О. Значення та роль світової торгівлі послугами в сучасній економіці / О. Пальчук // Дослідження міжнародної економіки : зб. наук. пр. – 2011. – № 1 (66). – С. 72–78.
41. Абрашка О. В. Зовнішня торгівля України: основні параметри, структурні особливості і географічні вектори розвитку / О. В. Абрашка, О. А. Рідченко // Издательский дом Образование и наука. – 2008
42. Касич А. О. Структурні характеристики зовнішньої торгівлі / А. О. Касич // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 1. - С. 85- 94.
43. Московкин В. М. Матричный анализ товарно-страновой структуры внешней торговли: на примере Украины и стран ЕС // Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 3. - С. 26 – 36

44. Тамашевич В.Н. Оценка эффективности товарной структуры внешней торговли // Статистика України. - 2008. - № 2. - С. 29-35
45. Алимова О. О. Экспортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації / О. О. Алимова // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2013. – № 3
46. Мовчан В. Політика сприяння експорту в Україні після адміністративної реформи / В. Мовчан. – К.: ПРООН, 2012. – 43 с.
47. Школьний О. О. Стимулювання виходу українських підприємств на зовнішні ринки / О. О. Школьний // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 1. – С. 42 – 46.
48. Навроцька Н. А. Конкуренстоспроможність української економіки в умовах глобалізації / Н. А. Навроцька // Вісник Донецького національного університету. Серія “Економіка і право”. – Вип. 2, Т. 1. – 2010. – С. 278 – 285.
49. Щодо першочергових заходів зовнішньоторговельної політики в контексті структурних трансформацій зовнішньої торгівлі України після вступу до СОТ. Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/622/>.
50. Проект закону “Про державну фінансову підтримку експортної діяльності” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.Ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KF78D00O.html
51. Орлик І. О. Проблеми та пріоритети розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств торгівлі України / І. О. Орлик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.2. – С. 216 – 221.
52. Кизим Н. А. Концентрация экономики и конкурентоспособность стран мира / Н. А. Кизим, В. М. Горбатов. – Х. : ИД «Инжэк», 2005. – 216 с.

53. Кутідзе Л. С. Експортний потенціал регіону: сутність, діагностика, механізми реалізації: Монографія / Л. С. Кутідзе. – Запоріжжя: ЗНУ, 2011. – 318 с.
54. Резникова Н. Экспортные проблемы украинской экономики / Н. Резникова // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2008. – № 12. – С. 30–33.
55. Інтернет-портал “Комплексна система інформаційно-консультаційної підтримки та розвитку експорту”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_obm/.